

PERŽVALGA.

„V. Žiniose” randame kunigo J. Ambroziejaus laišką į redakciją, kuris šiaip skamba: Gerbiamas p. Redaktoriau! — „V. Ž.” N.130 žinioje paimtoje iš „Šaltinio” N.13 buk aš esu padavęs skundą Šventamjam Tėvui ant J. E. Vilniaus vyskupo barono fon der Roppo nėra nieko teisingo, nes jokio skundo nepadačiau, nė nemąstau paduoti.

Su pagarba

Kun. J. Ambroziejus.

„Sviesos” Redaktorius.

— Berželio 28 d. (sen. st.).

Vilniuje rinksis „Žiburėlio” draugija. „Žiburėlis”, kaip jau yra žinoma, šelpia einančius mokslą lietuvius, bet darbuojas tuo tarpu siaurai, neišeidamas perdauz aikštėn: „Žiburėlio” draugija ligšiol nebuvoyriausybes patvirtinta, darbavos ne viešai, ne plačiai.

Šiuo kartu draugija renkasi norėdama, jei reikės, perdirbti savo įstatymus ir duoti paskui juos vyriausybei patvirtinti.

Visi, kuriems rupi draugijos tikslas ir darbas, kviečiami ateiti ar atvažiuoti tą dieną pasikalbėti apie draugijos įstatymus. Norima, kad toliaus „Žiburėlis” atstotų tą draugiją, kurią sumano pp. Avizonis, Bukantas ir Avizonienė.

(„V. Ž.”).

— Dumos atstovus, parvažiavus jiems į savo tėviškę valdžia prisako šnipams ir policijai tiesiog... nušauti. Nušauti, o paskui teisintis, kad tai nelaimingas atsitikimas, ne tyčia tai padaryta. Apie šią valdžios užmačią neseniai duma kalbėjo. Dabar lietuviški laikraščiai rašo, kad Kauno gubernijos atstovui Kubiliui parvažiavus į tėviškę, vietinė valdžia gavo iš Peterburgo paliepimą tēmyti „minėto Kubiliaus” veikimą. Ir žmogų neatleidžia nė iš pėdos tie nematomi sargai, kurie ką patėmiję turi pranešti Peterburgui.

— Senapilėje (Suvalkų g.) gegužės 15 d. valdžiai leidus įsikūrę nauja lietuvių „krikščionių” draugija vardu „Žiburys”. Tojė draugija visų pirmausiai rūpėsis „pardaryti lietuvius gerais lietuviais ir gerais katalikais”. Turbut ims versti visus lietuvius į katalikus. Tai jau „Žvaigždė” rado pritarėjus savo skelbiamai idėjai, kuri susiveda į šauksmą: „Lietuva ne katalikiška teprasmena!”.. (Tikri žodžiai).

— Mumi praneša, kad Liet. Socijaldemokratų Partijos leidžiamis užsienyje organais: „Darbininkų Balsas”, „Darbininkas” ir „Echo žyčia robotniezogo na Litwie” yra likviduojami ir daugiau nebeįsėis. Į to vietą darbinikiški laikraščiai išeis pačioj Lietuvoj, kur jau vienas tulą laiką begyvuoja, — minėtina — „Naujoji Gadyne”.

Užsienyje gi partija išleidinės, reikalui esant, laikraštį vardu „L.S.D. Partijos Žinios”, kur bus talpinami toki dalykai, kurie negalėtų pereiti per cenzūros rankas. Tarp ko kito „Žiniose” bus garsiuamos atskaitos, pakvitavojimai aukų revoliucijai ir tt.

Skolingi ir kurių laikas pasibaigė už laikraštį Vėrybe Liet. malonėkite užsimokėti. Negavę mokes ties sulauksime laikraštį.

Isz Lietuvos.

Juodoji šimtinė prieš lietuvius.

Iš rusų laikraščio „Svobodnoje Slovo” „Vil Žinios” paima sekantį laišką į redakciją, po kuriuo pasirašo „Lietuviai”.

„Vilniaus provokatoriai vėl sumanė paleisti į tamsią minią naują provokaciją, bet dabar ne prieš žydus, bet prieš lietu-

vius. Dabar skelbiama visame mieste, kad lietuviai bukomproccesijos metą turėjo dvi bombi, kuriomis norėjo užmušti pralotus, kad lietuviai prikalbinėjo kokius ten niekšius sumušti vyskupą Roppą už tą, kad jis užsiima ne savo darbais, kad lietuviai eina nelegališkais keliais prieš vyskupą Roppą ir tt.

Šiuo laišku, mes, lietuviai protestuojame prieš tokių pasakų platinimą, kurias negalime pavadinti kitaip, kaip tik „provokacija”. Lietuviai nesigriebia tokių priemonių ir veda dorą ir atvirą kovą už skriaudžiamas mūsų politiškais priešais tautos tiesas”.

Viršui tilpęs laiškas nereikalauja jokių paaiškinimų... — prideda „V. Ž.”.

Vilnius. Pirmąją dieną Sekminių du vaikinai, viens lietuvis, kits žydas, išeinant žmonėms iš bažnyčios ties šventoriaus durimis pardavinėjo laikraštį „Naują Gadyne”. Pardavus keletą numerų, juodu pasijuto tuojaus policijos apsupti. Nuvarė pas pristovą. Lietuvis, pagal pašpartą, liko patėmytas, bet pagaliaus jam pasisekė pabėgti...

Višakio-Ruda, Senapilės pavieta, Suvalkų gub.—Į savaitę po sekminių, panedėlį ir utarninkė kazokai iš Senapilės areštavo apie Rudą 3 vaikus ir vieną merginą. Bet jiems pasisekė pabėgti. Mat po sekminių tą nedėdienį Rudoj ties šventoriaus durimis buvo sakytaprakalba; vienoj pusėj durų buvo iškelta juoda vėliava, o kitoj — raudona, su įvairiais revoliucijinio turinio parašais. Po prakalbai merginos, apsirėdžiusios tautiškais rubais, padainavo Marselietę. Šnipai da vis neišnyksta, ir čia, tuo po tam atsitikimui, tapo pakiesti kazokai iš Senapilės, kurie areštavo da ar tris vaikus ir vieną merginą, ant kurių nurodė šnipai. Tik kai kazokai, prigriebę degtinės,

pasigėrė, tai areštantai, naudodamiesi proga, pabėgo.

P—a.

Griškabudis, Naumiesčio pavieta, Suvalkų gub.—Griškabudžio valščiuui reikėjo užmokėti 2,500 rublių štriuopos už valščiaus raštinę (kurią pernai rudenį sudegino koki ten neva „ciclikai”) ir už šnipą Urbanavičių, Žardelių kaimo. Už raštinę reikėjo užmokėti kontribucijos 1.500 rub. Valdžia pamačius, kad žmonės teip stropiai užmokėjo reikalaujamą sumą už raštinę, pareikalavo ir už tą jį šnipą, kurį užmušė teroristai. Vieną gražią dieną viršininukas, sušaukęs valščionis, pareikalavo už minėtą šnipą 1000 rub. Iš kart valščionys atsisakė, ir viršininukas sutiko, sakydamas, jog turįkreiptis prie gubernatoriaus. Jau sėdo tas budelis važiuoti. Žmonės ėmė raujūti, jog jo budelška mylista dovanoja. Staiga pribėga ukininukas Mureikų kaimo Antanas Rudaitis ir sako viršininkui, jog jie turį pinigų ir galį užsimokėti „bausmę”... Prietam jis luodamas pinigus pasakė, jog kaip jis galįs užsimokėti, teip ir kiti. Tada viršininukas išlipęs iš ratų, su pagelba kazokų pareikalavo kontribucijos. Mat bile nors viens pradžia padarė. Ukiniukai sujudo, bet, keikdami Rudaitį, užsimokėjo bausmę.

Niekuomet negalime užminšti tokių caro bernų, kurie drįsta laužyt visuomenės nutarimus!

Rudaitis su tuo savo pasielgimu duoda didelę progą manyti, jog jis yra valdžios pasamdytas šnipas-provokatorius.

Po sekminių tą ketvergą tapo areštuotas Juozas Stelmokas Veršių kaimo. Palaikius pora savaitių tapo paleistas. Mat žemsargys Dorščėnka areštavęs neprirodė ant jo kaltes. Mat, ir šnipai pradeda nedrįst...

Bažnytkiemiuose monopoliai da neįvesti. Žemsargiai kairiuos miesteliuose jau yra.

Šiomis dienomis tapo paleista, ant parankos, daugelis politiškujų, žinoma, kurie valdžiai išrodė mažiau „prasi kaltę“. Kartu paleido ir Selemoną Urbanavičių, Bijotų kaimo.

Žmonės į socialistus pradeda vėl žiūrėti su drasesnėmis akimis, nes pamatė, jog nuo caro ir Dumos nieko negali tikėtis, tik viską gali apturėti per tariamųjų cecilistų darbštumą.

Prėskius.

Mokesnių rinkimas. Iš Gulbinų ir Čypėnų valsčių (Ukm. apskr.) mums praneša, kad pristovas su sargybiniais važinėjęs po kaimus ir renkąs iš žmonių pernykščių metų mokesnius; gaudinąs žmones, pasikviesiąs dragonus, parduosiąs gyvulius ir tt., jei nesumokėsia mokesnių. Būlieji moka, bet daugumas kitų atsisako dabar mokėti; prisizada rudenio, jei turėsia, reikiamuosius pinigus įnešti. Kitigi griežtai atsisako, neturį iško mokėti.

„Ką jis mums, tas pristovas, padarys? Juk karvių — sako — nevarys parduoti; jeigu ir varytų, tad nejaugi atsirastų tokių nedorelių, kurie drįstų pirkti. Tegū pamėgina, kad nori“. Ligišiol dar, kiek girdėti, niekam už mokesnių nemokėjimą nėra pardavę nė vieno gyvulio. Žmonės kalba, kad niekam ir neparduosia, nes parduoti patsai žemiečių viršininkas užgynęs.

G.

Radviliškis (Šiaulių vals.) Lenkybė ir Lietuvių bažnyčiose piaunas. Lietuviai giedotojai giesmes gieda bažnyčioje lietuviškai, lenkai gi, tai yra sulenkėję lietuviai, kiek tik galėdami rekia lenkiškai. Kur-ne-kur, tik bažnyčioje, rodosi, nepriderėtų peštis ir rekauti.

Silpnutis.

Pradedamosios mokyklos Varšavos mokslo apskri-

čio, kaip yra prisakęs apšvietimo ministeris šių metų vasario 19 (4 Kovo) d., gali būti išguldomi visi mokslo dalykai lietuviškai, tik rusų kalba turėtų būti rusiškai išguldoma. Bet ne tik mūsų — Gizių mokykloje, bet ir visose kitose mokyklose tasai paliepinas visiškai nepildomas ir net mokytojams nėra neapskelbtas. Matyti mūsų biurokratams rupi, kad viskas liktų senoviškai. Bet mūsų žmonėms nereikia pasiduoti. Girdėjau, kad apie tą ministerijos paliepimo nepildymą Gizių valsčiaus vyrai nusiuntę savo atstovui valstybės Dumoje p. Vitkauskui žinią, idant paklaustų ministerio, kaip jisai ketina priversti savo valdininkus pildyti, ką jiems prisako augštesnioji valdžia. Teisybę pasakius, Suvalkų gubernijos atstovų, pp. Vitkauskio ir Girniaus, nelabai ir girdėti. Daugumas rinkikų net imabejoti, ar jie toj Dumoje yra, ar ne. Kiti net ima niekus pliaukšti, buk mūsų atstovai nedrįsta prie ponų kalbėti.

R. L.

Kalėjimai šiek-tiek patūstėjo. Gegužės 23 ir 24 d. buvo Suvalkuose teismas; nagrinėjo 5 politikos bylas — 2 lietuvių ir 3 lenkų. Iš lietuvių Joną Luobikį iš Sasnavos išteisinio, Kunickį iš Marijampolės nubaudė 3 mėnesiais kalėjimo, bet jo jau buvo daugiau atsėdėta, tai ir jį paleido.

R. L.

— Iš Panevėžio kalėjimo paleistas jau stud. Frn. Galvanauškas.

Lenkų ir lietuvių vaidai dėl giedojimų bažnyčioje.

Leidus Kalvarijos bažnyčioje daugiau giedoti lietuviškai, lietuvių giedojimas didžiai nepatiko kai-kuriems lenkiškai kalbantiems žmonėms. Tarp jų ir lietuvių, kurie nori, kad būtų giedama lietuviškai, dažnai kyla barnys ir pykos. Kartais supykusieji pradeda net

pačiam apskr. viršininkui skųsties ir bylinėtis. Štai ir antrą Sekminių dieną kilo bažnyčioje peštynės. Susipešusieji pagaliaus pasidavė teisman. Keturiems lietuviams teisėjas (sudžia) paskyrė po 7 dienas atsėdėti kalėjime arba po 25r. pinigais užmokėti.

Klimas.

(„L. Ukin.“)

Į DIDŽIOSIOS BRITANIJOS LIETUVIUS.

Draugai! Jau antri metai bėga nuo prasidėjimo revoliucijos, kaip mūsų Tėvynėje — Lietuvoje, teip lygiai ir visoje despoto-carų valstybėje. Dėlko ten revoliucija užsiliepsnojo, kuri tiek šiandien mums brangių aukų praryja, tai jau nereikia daug aiškinti — kiekvienas, kuris skaitė bent kokį laikraštį ar lapelį, galėjo pamatyti, kad priežasčia viso pikto yra caras su savo kraujagėrių valdžia.

Perilgai tęsėsi toji tvarka, perilgai ji kankino vargdienį. Tos tvarkos rėdytojais ir palaikytojais buvo iki šiol vienvaldžiai Maskolijos carai, su gauja jiems prielankių visokios spalvos činovnikų-žmogžudžių. Rusijos despotai pavergė po savo letena daugelį ir svetimų kraštų, prie kurių priguli ir nelaiminga mūsų Tėvynė-Lietuva. 111 su viršum metų prabėgo, kaip mėšvelkame tą jungą. Lietuva, papuolusi į nagus rusų carams, tapo nualinta dvasiškai ir ekonomiškai. Priespaudos pančiai ir caro knutas tildė mūsų borolius trokštančius liuosybės. Užvis daugiausia nukentė vargšas-darbininkas, kuris neturi nieko daugiau apart savo lecnos spėkos, kuris atstumtas buvo nuo mokslo ir paliktas tamsybėje — tas, kuriam, pagaliaus, valia buvo tik tai melstis, o ne reikalauti sau žmoniškumo gyvenimo. Prakilnes

nūs mūsų draugus, kurie įgavę šviesos spindulį stengėsi jį dalinti ir darbo žmonėms, caro valdžia tokius paprastai rakinavo pančiais ir kimšo į kalėjimus arba išgrusdavo į tolimus Siberijos kraštus. Bijosi caro valdžia šviesos kaip apuokas, tamsius žmones lengva jai išnaudoti, lengva palaikyti vergijoje. Ji numano, kad apšvieti žmones greitai gali suprasti savo reikalus ir nesiduoti savę skriauti visokiems lupikams, kurie tykoja ant svetimo triuso. Dėlto nedyvai, kad prieš 40 metų ir lietuviams caro valdžia buvo išplėšusi spaudą, užgynusi buvo prigimtą mums žodį vartoti raštuse, galutinai norėdama padaryti savo vergais ir caroslavijos garbintojais. Bet tas valdžiai nepavyko. Lietuviai, kaip tauta ir kaip žmonės, be spaudinto savo alboje žodžio negalėjo apsieiti. Vieni atvirai pradėjo priešintis tokiam valdžios uždraudimui, kiti ėmė slapta spauzdinti raštus užsienyje ir gabenti juos Lietuvon, tankiai dargi tai pačiai valdžiai priešingas. Galiausiai, matydama valdžia, kad nieko nepėš, turėjo atiduoti mums mūsų pavogtą daigtą — spaudą. Bet ar tai tik tuomi caro valdžia nuskriaudė Lietuvą? Ar vienas mūsų brolis tapo nukankintas, kuris pasidrasino peikti nelabus caro valdžios darbus? Rusijos krodilius rijo visus tuos kuriuose matė bent truputėlį laisvės idėjos. Atvirai užstodavo turtinguosius prieš darbininkus. Kur darbininkai pareikalavo nuo ponų ar darbdavių didesnio užmokesnio, žmoniškumo su jais apsiėjimo, ten visados pribudavo caro tarnai: kariūmenė, kazokai ir malšindavo nelaiminguosius nagaikoms, kardais, kulkomis. Ir tokiu budu caro valdžia tikėjosi ir dar tikisi palaikyti senąją tvarką! Veltui stengimasis teronų! Žverišku savo apsi-

ėjimu caro valdžia tikrai pris-kubino supratimą nuskriaus-tųjų. Pritruko kantrybės pa-vergtai tautai, atsidarė akys vergų, alinamų nemielaširdin-gų teronų. Pamatė proletari-jai savo skriaudikus, pažino juos turtingųjų ir caro biuro kratų ypatose. Suprato kad, padėjimas nuskriaustųjų galės pasigerinti tikrai išgriovus caro valdžią, iškovojuos tikrą žmogišką laisvę ir sutvėrus tokį šalies rėdymą, prie kurio galėtų prisidėti kiekvienas sveiko proto žmogus ir kuris suteiktų nuskriaustiems liuosą kovą už buvį. Bet įvykinimui tokio surėdy-mo reikalinga kova.

Kaimyniškos mums Europoje tautos jau seniai atsikratė despotus ir susipratimas darbininkų tarpe ten smarkiai kyla augstyn. Rusijoje gi iki šiam laikui dar netapo panaikinta barbarų sistema, slėgusi liuosybės trokštančią žmoniją. Teisybė, bandymai buvo žengti prie laisvės ir po caro jungu, bet jie nebuvo pasekmingi. 1863 m. mėgino sukilti lenkai, prie kurių iš dalies buvo prisidėję ir lietuviai. Vadovais tos kovos buvo veik vieni bajorai ir dalis kunigų. Tikslas kovos buvo, kaip rodos, kad atsiskirti nuo Rusijos ir sutverti bendrą lietuvių ir lenkų respubliką, — tokią, kuri leistų liuosai plėtotis lenkų patrijotiškai dvasiai ir buržuazijos mieriams. Bet toji kova privede buržuaziją prie pralaimėjimo, ir pergaletojai paveiktiems uždėjo dar aštresnį jungą. Ir nedyvai, kad tuom laik sukilusiai pralaimėjo. Sa-prantamos priežastys. Nebuvo tuomet aiškaus supratimo plačiosios minios tarpe, ji ėjo į kovą vedama ir spiriama turtingųjų, tikrųjų gi savo reikalų, kaip reikiant, nepažinojo.

Bet... mainosi laikai, mainosi ir žmonijos dvasia. Toji dvasia, dvasia liuosybės pa-vergtųjų tarpe, keičiasi šian-

dien į leliją gražios spalvos, į spindulį užtekančios naujos aušros, į nemirtiną šviesą kuri šviečia vagdieniams, kuri rodo jiems tikrąjį kelią ir sako, kad darbininkai tik pats vieni tegali išsikovoti laisvę, atsiginti skriaudikus. O darbininkai — tai nepergalima spēka, tai ramstis, ant kurio remiasi ateitis žmonijos, jeigu tik pačių darbininkų tarpe bus susipratimas, vienybė.

Bet sustokime prie revoliucijos, kuri aplankė ir mūsų Tėvynę—Lietuvą. Prisiziūrėkime arčiausios šventos kovos. Revoliuciją priskubino caro užmanyta karė su Japonija Tuomet atsidarė ir tamsių žmonių akys, kuomet teroniška caro valdžia grudo nekaltus žmones į Mandžuriją ant užmušimo. Tuomet vargas valstiečių tarpe pasididino, darbininkai pajuto naują smūgį, jie suprato, kad visos sunkenybės guls ant jų pečių, visi nuostoliai karės laike atsilies ant jų vargingo padėjimo. Galutinai sukėlė prispaustusius caro begėdiškas) pasielgimas 22 sausio 1905 m., kuomet darbininkai, nesitikėdami nieko pikto, manė, kad carą su maldomis galima suminkštinti.... Baisiai suklydo!... Suklydo paklausydami popo Gapono—kaip vėliaus pasirodė — išdaviko!... Pasiliejo maldaujančių darbininkų kraujas ant visų Peterburgo gatvių! Darbar visi pamatė caro veidmainystę, suprato, kad reikia kovot.... Ir aidas darbininkų pasklido po visus užkampius Rusijos viešpatystės, su šaukmu: į kovą, jus, vergai!

Atsivėlgė prisilėgtieji ant to balso, dirstelėjo į akis carizmui ir pamatė kruviną šmėklą... Sukilo prieš tą šmėklą šiandien visi kam nusibodo vergijos pančiai. Caras, matydamas, kad vergai nenori jam nusilenkti, griebėsi represijos.... Paingesnėse jam vietose apšaukė „karės metą“.

Siuntė kareivius, kazokus til-dyti „maštinikus“. Sutvėrė bandas „juodašimčių“, „chuliganų“... vis naikinimui revoliucionierių!... Tik vel-tui tas jų darbas, budeliai! Revoliucionieriai, kuriuos jus kankinate ir persekiojate, yra pasiskyrę du keliu: mirti už liuosybę, ar kovoti.

Dirstėkime ką dabar caro valdžia veikia. Ji matydama, kad žudant revoliucionierius, grėsia biurokratijai dar didesnis pavojus, sumislijo juos ap-gauti, suvilioti: sušaukė „dumą“, „davė“ tikėjimo liuosybę ir kitokias „laisves“. Kai kurie ir nudžiugo pamatę tokį „mielaširdingą“ carą, ypač iš demokratiško abazo, ir skubinosi rinkti atstovus į... „dumą“. Kuomet caro valdžia tuos pačius rinkimus į „dumą“, apstatė kareiviais,—bijodama, kad neįlįstų jai nepatinkamas žmogus, kuomet caras su juodašimčiais vienus revoliucio-nierius žudė, kitus į kalėjimus kimšo, tai demokratai, brisdami per kraujus nužudytųjų, skverbėsi po caro ploščiumi tikėdamiesi rasti dumuose („dumoj“) kaulą! Ar išpildė caras „dumos“ reikalavimus? Ne! Štai ką jis pasakė: Žmonės neturintieji žemės, gali kraustytis į Siberiją... politiškų prasikaltėlių palinosavi-mas (amnestija), esąs, nereika-lingas... ministariai už savo darbus neatsako prieš „dumą“.

Draugai! Iš šito jau matyt, kad caras, iki jis nebus pris-pirtas, nemislįja nieko duoti žmonėms. Taigi revoliucija Rusijoje dar neišvengtina. Te-legranos jau dabar praneša, kad revoliucionieriai rengiasi prie visuotinos revoliucijos. Caras su Durnovais, Trepovais, Vittėms bėgs laukan. Biuro kratija, kol turė spēką, gins carą ir statys visokias pinkles revoliucionieriams. Tik ar įstengs nuraminti milijonus vargdienių, kurie nieko neturi prakišti, o laimėti daug gali?

Lietuviai Didžiosios Brita-nijos! Męs, kaipo sąnariai vienos iš pavergtų tautų Mas-kolijoje, privalome atminti tuos mūsų brolius, kurie kru-viną caro valdžią stengiasi iš-griauti. Atminkime kovojan-čius mūsų draugus, atminkime ir tuos, kurie bekovodami pa-puolė į kalėjimus ir šaukiasi mūsų pagalbos. Taigi, broliai! Aukaukime kankiniams, au-kaukime ir revoliucijos reika-lams. Raginkime ir kitus au-kauti! Visų po caro valdžia pavergtų tautų išėiviai šelpia revoliuciją, neatsilikime ir męs nuo jų! Ir ne tik išstrukusieji iš po caro valdžios prijaudžia revoliucijai, bet ir svetimų tautų žmonės neša savo skati-kus ant to švento liuosybės aukuro. „Duma“, kurią caras šaukė tik užgesinimui revoliucijos, neįstengs padaryti jokių permąinų, nėra pakol caras su biurokratija pasilieka vienval-džiu — „duma“ neturi jokios svarbos ir žmonės iš jos negali tikėtis jokių liuosybių! Ir jeigu „duma“ priešysis caro norams, tai nėra abejonės, kad ji bus tuoj išvaikyta. Ir kad „duma“ to išsikro susilauks, tai yra galima matyti ir iš jos darbų pirmose dienose. Taigi kraujas mūsų brolių už liuosybę dar liesis....

Lietuviai—tautiečiai! Jeigu revoliucionieriai nesigaili savo kraujo, gyvasties dėl labo žmo-nijos, tai kaip męs galime gailėtis kelių skatikų tų (revoliucio-nierių) sušelpimui kovoje!

Turime pripažinti siesą, kad prasidėjus revoliucijai, ir lie-tuviai atkreipė akį ant tos ko-vos lauko. Ypač darbininkai, kurie mato revoliuciją sau iš-ganinga, skubinasi nešti savo skatikėlius parėmimui jos. Ir Škotijos lietuviai, nusiziūrėję į amerikiečius, mėgino neatsi-likti nuo pastarųjų ir idant su-rinkti daugiau aukų, rinko tam tikslui Revoliucijos Šelpi-mo Komitetą. Bet... kilo vaidai.... Vaidai ne už revo-

icijos šelpimą, o tik už partijų paremimą! Teisybė, kad aukautojai mūsų tarpe neprotestavo. Protestavo keletas demokratiškų buržujų, kurie ne tik ką patys nedavė ir nerūko aukų, bet dar norėjo diskredituoti išrinktąjį komiteta akyse visuomenės! Ir nors mūsų buvo pasakyta „Laiko“ nr. 8 š. m., kad „jeigu mums bus kokie nors nurodymai iš aukautojų pusės, kad jie skiria kokią dalį savo aukų kam nors kitam, tada be abejonės, niekame nenukrypdami, pildysime jų valią“ — tai Glasgow'o „Šviesos Draugystės“ kuopa Nr. 22 „Vienybės“ dar mums uždrožė, kad mes „nelygiai“ su jais suprantame revoliuciją ir dėlto ji nenorinti rinkti aukas. — Tautiečiai! Neardykite mūsų pajėgų, kurios ir teip yra silpnos. Rinkite aukas revoliucijos reikalams teip kaip Tamistos suprantate. Šelpkite L.S.D.P., ar L.D.P., ar net vyskupo Roppo katalikišką „demokraciją“ — jumi nieka to neužgina! Mes nėra me valdomuoju komitetu, o tik išpildomuoju. Pirmiau sakėme ir dabar atkartojame tą patį, kad aukautojai, prisijungdami mums aukas paminėtų, kuriai partijai jie jas skiria; o mes visados išpildysime jūsų norą. Jeigu gi aukautojai šįs mums aukas be jokių nurodymų, tat mes manysime, kad jie pilnai sutinka su pirmesniu „padalinimu“ aukų ir tą syk mes elgsimės pagal mūsų nužiurėjimą. Mes malonėtume, kad sunkiai uždirbti darbininkų centai patektų tikriems revoliucionieriams, nepramanytiems. Mūsų nuomone, kad darbininkai privalo šelpiti savo luomos reikalų atstovę — L.S.D.P.

Draugai! Revoliucionieriai rengiasi prie kovos, mes renkimės su pašelpa. Užmirškite vaidus, aukaukite revoliucijos reikalams. Skirkite aukas tai patijai, kuri jums geriau

patinka. Aukus siųskite ant vardo išrinktojo Didz. Brit. Liet. Cent. Rev. Šelp. Kom. kasieriaus, šiuo adresu:

Iz. Lapinskas,
4 Bellgowan Terrace, Glebe str.
Bellshill, Scotland.

Gerbiamiems aukautojams pranešame, kad iki 1-tai d. birželio ant mūsų rankų tesuplaukė: £61. 17 šil. ir 5½ pen. Abelną atskaita bus garsinama „Darbininkų Balse“.

Ištikro, paimant skaitlių lietuvių Didžiojoje Britanijoje ir pažiūrėjus į jų aukas, tai išrodo labai mažai. . . . Todėl dar kartą mes į Jumi, broliai, atsišaukiame, vardan revoliucionierių idėjos, vardan kovojančių mūsų draugų su despotais, vardan laisvos Lietuvos respublikos, — sukruškim! Atbuskim, draugai, paaukaukim savo pajėgas ir šelpkime šią revoliuciją, kam brangi yra laisvė. Mes gi, išrinktas Jūsų Revoliucijos Šelpimo Komitetas, kol nebusime pamainytas ir kol visuomenei tarnausime šia me dalyke, tol šventai pildysime Jūsų, aukautojai, norą, — nors mums prisieitų panešti dar daugiau paniekos šuvių nuo Glasgow'o „Š. D.“ kuopos, ar kitų.

Didžiosios Britanijos Lietuvių Revol. Šelp. Komitetas.

Katolicizmas ir socializmska evoliucija.

(Pabaiga.)

Kunigas A. L. Byron-Curtiss rašo laikraštyje „The Vanguard“ (Rome, N. Y.):

„Nė vienas nesupranta ir nepermaino nepasisekimų ir nelaimių bažnyčios teip aiškiai, kaip aš. Bet, imant bažnyčią kaipo dievišką instituciją ir jos mokslą kaipo dievišką, susinešitą dievystės su žmonija ir žmonijos su dievyste kaipo moksliską teisybę, aš niekad nesipriešinu tiems, kurie seka

mano teologiją ir podraug išpažįsta socializmską, vienymies ir paduodami ranką socialistams viso svieta. Aš nemetavojų prieš savo bažnytinus viršininkus ir draugus už išpažinimą socializmsko. Socializmskas yra tiktai tyras mokslas, pritaikytas prie materijalizmsko, yra tai pažinėjimas ir įgyvedinimas įstatymų, kurie atneš žmonijai vien išteklių, linksmybę ir laimę, teip jau kaip ir visi pirmutiniai mokslai išradimai yra atnešę su savim geresnes atmainas, kuomet jie tapo pritaikinti prie žmonių gyvenimo iki šiam laikui.

Socializmske aš randu ne teorijas, bet kaip ir katalikiškoj teologijoje, faktus. Ekonomiskus faktus, matematiškai surėdytus ir moksliskai išreikštus, kurie, pritaikius prie žmonijos gyvenimo ir surėdymo, atneš materijaliską santaiką ir harmoniją, ko nėra šiandieninėje rivališkoje išdirbystės sistemoje. Aš atjaučiu praktiskumą socializmsko. Aš matau tą pastebėtiną žingsnį į pirmę žengystę, katrą padarys žmonija, įvykus tam naujam surėdymui. Aš permanau tą, kad žmonija ir tada galės gyventi arti su krikščionystės įstatais ir idėjoms, teip kaip ji galėjo tą padaryti iki šiol. Bet augščiaus to visko, aš matau nuopuolį egzistuojančios kapitalistiskos išdirbystės sistemos ir neišvengtina pritaikymą išdirbystės socialiskos ir padalinimą visai žmouijai reikalingų daiktų, ištekliams ir visų butinai reikalingų gyvenimui turtų.

Viską tą socializmskas man parodo: dėlto aš neabejodamas priimu jį. Bet, jei aš įtikiu jam teip tvirtai, tai dėlko nepašvenčiu viso savo laiko jo propadandai, vietoj pasilikti aktyvišku kunigu? Aš jau esu tai nurodęs, išguldant tiesas, kokias bažnyčia turi. Ant- ra, taš, ką aš išsimokinau iš teorijos, man rodo, jog didi

judėjimai nėra pastumiami, jie eina pirmyn tykiai, savo keliu. Toliaus, aš žinau, kad kaip nuopuolis ar pasisekimas bažnyčios, teip ir nuopuolis ar pasisekimas socialistiskos judėjimo neguli ant vieno žmogaus pečių. Jei propaganda, kokios nors socialiskos tiesos, t. y. tiesos lytinčios visą svieta, butų ant pečių vieno individo (ypatos), svieta greitai prieitų prie sugriuvimo.

Ant galų-galo, aš esu tvirtai persitikrinęs, jog socializmsko pasisekimas yra surištas vien su judėjimu nieko neturinčios luomos. Žmogus yra jau teip sudavadytas, kaip Oliver Twist, — jis „nori daugiau“. Teip, su pagelba teleskopo jis suranda kitą žvaigždę. Jei tuo neuzganėdintas, jis rengia stipresnį instrumentą, idant surasti da kitą. Akurat teip su proletarijatu. Jis negali ir nenori buti užganėdintu trupiniai, kurie nukrinta nuo bagočiaus stalo. Jis atsibunda jau ir besiplečiant jojo inteligencijai, žengia pirmyn su tikslu — buti prie kapitalizmsko nuopuolio ir įvykimo kooperatyvisko surėdymo. Ir teip aš stoviu vien gelbėdamas jo atsibudimui. Mano supratimas ir atjautimas sako man, jog mano teologija yra teisinga. Podraug mano supratimas ir atjautimas sako man apie socializmsko teisybę ir jo neišvengtinumą. Dėlto aš ir esu socializmsko propagandistu“.

— * —

Tai zodžiai katalikiško kunigo, kuris ir šiandien tebelai-ko savo tikėjimiskas apeigas. Aš norėčia žinoti, ar atsirastų bent vienas iš milijonų tikrų socialistų, kurs užgautų tą kunigą už tai, kad jis užlaiko savo tikėjimą. Niekad ne! Kiekviens paspaus jam karštai ranką už jo teisingą atjautimą pavergtųjų buvio. Dėlto — kur čia gali but kalba apie socializmską kaipo priešą katalikišką? Jis nėra jos priešas,

jis yra vien priešu despotizmo, o jei despotai ar jų tarnai yra apsilikę arnotu ir dreba iš girdę baisų dekretą, jog jie turės išnykti socializmo šviesoje ir jei jie nerimsta savo kailyje už riebų savo gyvenimą, — kas yra kaltu? Męs niekeno skriaudos nenorim, męs norim teisybę! O ta teisybė tai — socializmas. Nė viens, tiesą mylįs, jo nesibijos, nė nekeiks jo. Bet liuosybė, kurią socializmas gvarantuoja, nebus tai liuosybės savo artumą smaugti, jį apiplėsti arba per jo vargus ir kraują turtus krautis tuliems individams. Socijalistiškai surėdytoje valstybėj kiekvienas bus laisvas, kol jis laisvei ir gerovei kitų valstiečių nekenkia. Nebus tada tranų, o jei kas juomi šiandien yra, lai dreba, nes jo dienos suskaitytos. Religija pas socialistus turi guodones vietą, bet jei tili sektų išpildytojai yra patsisamdžiusiais zandais sutrunėjusio despotizmo, arba kapitalistiškos sistemos, negelbės jų nė peklos, nė perkunai, jie išdils nuo pavušio svieta, kaip rasa, saulei užtekėjus. Socijaliska revoliucija artinasi palengva, bet tvirtai ir aiškiai; nieks nebeturi spēkos ją sulaikyt; ji bus vien išsipildymas siekinių, prie kurių žengia žmonija.

Parce iš Pažvelsio.

Politiszkos žinios.

Maskolijos revoliucija.

Seredoj Sevastopolyje tapo pašautas ir pasimirė ligonbuty Juodųjų jurių laivyno komendantas vice-admirolas Čuhnin. Jis buvo pagarėjęs žiauriu malšinimu sukilusiųjų jureivių. Jis daugiausiai prisidėjęs prie nusprendimo mirties bausmės aficeriui Šmitui, ir už tai revoliucionieriai nusprendė jį patį nužudyt, ką ir išpildė dabar. Jau vasario mė-

nesyį viena revoliucionierė, žydė Cecilija Šabad, buvo pasikėsius ant Čuhnino gyvasties bet jis tada išliko, kadangi jo sargas paspėjo tą merginą pirmiau nušaut. Dabar ir praneša, kad yra žinoma, jog Čuhniną nudėjo kokia mergina, persirėdžiusi į jureivio drapanas. Bet sugautas vienas jureivis, pranešama, buk prisipažinęs, jog jis užmušęs tą didįjį kraugerį.

Kareivių sumišimas Tambove, apie ką jau pereiną kartą rašėjom, buk pasibaigęs: kareiviai, užmušusieji aficerių ir draguną, gailjisi ir prižadą buti ištikimais; kiti kareiviai ir kazokai, atsisakiusieji šauti į nepaklusnius kareivius teipgi pasiduodą vyresnybei. Nežinia kaip ilgai. Įvairiose vietose kareivių bruzdėjimas vis labiau ir labiau maudžia. Juodųjų jurių du kariški laivai šarvuočiai — „Panteleimon“ ir „Trijų Šventųjų“ pakėlė maištą, prisidėdami prie sumišusiųjų Batumo forto garnizono.

Žemieniai sumišimai (agrariški) eina smarkyn. Voronėzo gub. kaimiečiai mušėsi su kariumene. Poltavos gubernijoje tapo kaimiečių sunaikinti dvarai kunigaikščio Kočakovo ir vidaus dalykų ministerio Dar novo. Tie maištai tikrai baisūs darosi ypatingai pietų Rusijoje, kur badas kaimiečius apglėbęs ištikrųjų. Valstybės Duma ir paskiaus. Patarmė pripažino tiems baduoliams pašelpą sumoje \$7,500,000.

Caras kviečia Šipovą, žinomą liberalą — kadetą, kad priimtų ministerių paezidentystę, bet tas atsisako, kad esą šiuo tarpu negalima suformuot ministerių gabinetą iš parlamento daugumos. Kalbama, vienok, kad prof. Miliukovas galėsias užimti tą vietą busimam kadetinių ministerių gabinete.

Peterhofe subatoj tapo nužudytas jen. Kozlovas. Šovikas tapo suimtas ir pas jį rado

Trepovo fotografiją: jis Kozlovą nušovė per Trepovą, nepažinęs gerai. Kozlovas nieko teip blogo nedaręs, kad but vertas kulkos į kaktą.

Rozestvenskio ir kitų jurių aficerių byla pasibaigė. Rozestvenskis, kurs tik vienas prisipažino esąs kaltu, liko išteisintas, nors jam laikraščiai lėmė myrį. Į to vietą tapo nuspręsti myriui keli aficeriai, žinoma, tik dėlto, kad caras turėtų progą parodyt savo mielo širdystę; jis ją ir parodė dovanodamas tą bausmę.

Brazilioj eina tikra politiškoji revoliucija. Provincijoje Malto Grosso revoliucionieriai užėmė sostapilę Cuyata. (Revoliucijinis judėjimas, žinoma jau nuo seniai ten gyvuoja). Prezidentas tapo užmuštas ir valdžia pateko į revoliucionierių rankas. — Abelnai, pietų Amerikos tosios nedidelės respublikos yra despotiškos, prezidentai — kaip kariukai, ir už tai ten tankiai ky-la politiški sumišimai ir revoliucija.

Malto Grosso turi 582,200 ketvirtainių mylių, o gyventojų, pagal 1890 m. surašą, 92,827.

Kare Pietu Amerikoj Salvadoro šalis pradėjo karę su Guatema. Pirmas mušis buvo seredoj pas El Jicaro, Jutopijos departamente. Salvadoriečiai tapo sumušti ir jų prezidentas užmuštas. Kare prasidėjo tada, kaip Salvadoro genarolas peržengė Guatemalos rubežius. — Iš Panamos tapo iš-įsta Šiaurinės Amerikos (Jung. Vals) skraiduolis „ginti“ Amerikos piliečių interesus, o ištikrųjų — pasinaudot iš progos, nes kur du pešasi, ten trečias laimi.

Persioj pereiniais metais prasidėjo revoliucijinis judėjimas ir dabar jis eina didyn. Tegerane (sostapilėj) studentai seminarijose sujudo prieš valdžią, paleido iš kalėjimo vieną profesorį, kaltinamą už

kurstymą (agitaciją). Buvė susidurimai su valdžios kariumene. Viens studentas užmuštas, du sužeisti. Po to tuojaus kunigija (musulmoniška) padarė savo susirinkimą, užprotestavo prieš tokius valdžios pasielgimus ir pareikalavo įvedimo reformų prižadėtų da sausio mėnesy. Dabar Tegerane visuotinas streikas.

Isz Amerikos.

Anarchista

pagavo.

Seatle, Wash. Reikalaujant Vokietijos vyriausybei, čionykštė policija padarė kratą pas murininką vokiečių Augustą Rosenbergą ir radusi buk tikrą bombų ir pragarinių mašinių fabriką. Rosenbergas 1 d. gegužės išvažiavo iš Seatile į Amburgą. Tuo tarpu vokiečių policija susekus suokalbi pasikėsimo ant ciesauriaus gyvasties. Ros. areštuotas liepos 3 d. iki šiol laikomas kalėjime Altonoje, bet prieš jį negali nurodyt aiškių prirodymų.

Kerosino

eksplozija.

Portlande, Oregon, dviejuose kerosino šaltiniuose, priklausančiuose „Union Oil Co. of California“, atsitiko eksplozija. Trenksmas buvo girdėti labai toli. 6,000 bačkų kerosino tapo sunaikinta, naktinis sargas užmuštas. Nuostolio apie \$15,000.

Iškassė mamutą.

Indianos valstybėje Notre Dame universiteto profesorius Reynolds pabaigė rinkti prieštvaninio milžiniško gyvulio mamuto, ar mastodonto kaukus, atkastus iš pieskynų apie South Bend, Ind. Skeletas bus pastatytas universiteto salėje. Milijonas emigrantų per metus.

Per emigracijos stotį Ellis Island New Yorke per vienus metus iki berzelio 30 d. jejo

iš viso 1,062,054 imigrantų (ateivių), t. y. 199,075 daugiau kaip pernai. Daugiausiai ateivių buvo italų (222,606 žm.), antrą vietą užima žydai, kurių atvyko 125,000. Ateiviai atsivežė su savim iš viso 19 milijonų dolerių.

Kalinių renkų gubernatorių.

Vakarų angliakasių federacijos vadovai Haywood, Moyer ir Pettibone, kaip žinoma, dabar sėdi kalėjime, kaltinami už tai, buvę jie dalyvavę užmušime buvusio Colorados gubernatoriaus Steunenbergo. Kapitalistų valdžiai nepasisekė juos nužudyti, nes socialistai ištraukė jų šūnybes ir užmačius prieš minėtąją organizaciją ir abelnai prieš socialistus, ir dabar eina byla, tyrinėjimai. Bet kol kas bus, anie sėdi kalėjime. Socialistai vieną iš tų kalinių, William D. Haywood'ą nominavo ant gubernatorių Colorados valstybės... Haywood, budams kalėjime, priėmė tą kandidatūrą. Ar ne anarchistai?

Miljonierius iš Pittsburgo Harry K. Thaw, New Yorke, vienam milijonierių teatre nušovė iš revolverio Stanfordą White, architektorių. Užmušė buvę už tai, kad šis pasijuokęs iš jo pačios, kuri prieš išteklėjimą buvusi dainininke teatruose, paskui subretka ir ant galo modeliste ir buvę pasakęs, kad ji gali būti kiekvieno vyriškio nuosavybe... Kiti tvirtina, kad White norėjęs iš naujo Thaw'o pačią prisivilioti. Kaip ten yra, teip, o vienok milijonierių Thaw'ą stengiasi advokatai ir detektyvai visokiais budais išgelbėti nuo mirties bausmės, kuri jo laukia už tokį darbą.

Kad išgelbės, tai galima spėti ir nėra ko stebėtis. Bet čia reikia priminti tiems kapitalistų bernams, kurie teip bijo anarchijos iš anarchistų ir socialistų pusės ir skelbia, buvę socializmas tik išgriausias sei-

myną ir moterystę,—tegu jie pasako, ar šitie ponai nėra tikrais „anarchistais“, kokius jie sau perstato?

Iš lietuviškų dirvu Amerikoje

Wilmerding, Pa. Jau 3 metai atgal ant kiek atsimenu, „Vienybė Lietuvninkų“ buvo platokai aprašyta apie miestelį Wilmerding ir čia apsigyvenusius lietuvius bei jų užsiėmimą. Tada buvo minėta, jog Wilmerdinge lietuviai turi vieną pagelbinę ligonį Lietuvos Sunų Draugystę, vadinama tautiška, t. y. paremta ant truputį laisvesnių siekių. Minėta apie 42 S.L.A. kuopa, ir apie kapeliją, kuri susiorganizavusi 1903 m., mokinasi esą muzikės. Vėlesniam laikui apie lietuvius ir jų darbus iš Wilmerding teip kaip ir negirdėti. Rods, laiks nuo laiko tai vienam čia kitam lietuviškam laikraštyje pasirodo ilgoki surašai pravarđzių su aukomis iš Wilmerdingo revoliucijos reikalams bei kitokiems tautiškiems reikalams, bet tik pasirodydavo teip, kaip mana iš dangaus išpuldavo, ir viskas. Su plunksna-gi čia teip kaip ir nieko neveikiama buvo. Ir kodėl teip yra? ne sykį ir patį Wilmerdingiečiai lietuviai viens kito paklause. Gal čia nieko tokio neatsitinka, kas interesuota visuomenę? Gal nėra nė vieno, kurs galėtų šį bei tą veikti su plunksna, ar gal laikraščių redakcijos tai netalpina, ar kokios kitos tam yra priežastys?

Per pastaruosius trejus metus iš Wilmerding išplaukė su virš \$300 visokių aukų. Lietuvių dabar čia yra į 280 ypatų. Bet toli ne visi aukauja, tik katrie aukauja, tai jau ir neskupauja ir prie kožnos progos renka, rods, toli nevisada su geru pasisekimu. Štai 1905 m. prieš naujus metus ant L.S. draugystės baltiaus vienam iš komiteto draugystės prakalbė-

jus į susirinkusius, kad paaukautų kiek revoliucijos reikalams, nesusipratėliai tokį armyderį buvo pakėlę, kad net tvarkos dabotojai turėjo ten pasirodyti ir apmalšėti. Kitas negrazus pasiėlgimas su aukų rinkėjais atsitiko tik kelios sanvaitės atgal, per K. J. vestuves, bet tuom syk šiek-tiek vis tapo nuveikta ant gero. Tokie nenusisekimai tai tik šešėlis už to visko, kas nusi-duoda gero.

18 d. vasario š. m. buvo parengtos ant Wilmerding Auditorium Lietuvos Sunų draugystės prakalbos, kurios atsi-buvo su labai geru nusisekimu. Tai ant ilgai pasiliks Wilmerdingo lietuvių atmintį. Sve-tainė ruiminga, buvo parengta 500 sedynių; bemaž visos sedynės buvo užsėtos. Publi-ba buvo susirinkusi nevien iš Wilmerding, bet ir iš Brad-dock, Homested, Pittsburg, Allegheny ir iš kitur.

Tuokart aukų tapo surinkta \$75.10. Graži suma! Visi aukautojai pritarė ir paskyrė tikriems revoliucijonieriams L.S.D.P.

4 d. kovo Liet. Sunų draugystė per savo mėnesinį susirinkimą nutarė ir paaukavo iš kasos \$50.00. Draugystės nariai — vieni duodami savo visos dienos uzdarbį, kiti po mažiau — sumetė \$13.67, prie to dar draugas Ad. Miškinis namie pridėjo \$1.00.

Nuo abelnos sumos aukų revoliucijai tapo atskirta \$1.15 uždedgimui kaštų prakalbų rengimo. Pilna sutrauka tų aukų parodo skaitlinę šiokią: (75.10—1.15) + 50.00 + 13.67 + 1.00 = \$138.62). Šitos aukos tapo pasiūstos ant rankų C. K. R. Š. kasieriaus T. Dudo, kurs savam laike pagarsino laikraštyje „Lietuva“. Paskirtos revoliucijonieriams po L.S.D.P. vadovystė. Patarta priduoti per jos atstovą J. Lizdiką 26 Gray str. Silvertod, London, E. Englandi.

Jau ir paskiaus po kelis sykius iš Wilmerding tapo pasiūsta aukų. Paskučiausiai aukauta 24 birželio ant draugo P. Šaulio su M. Darenčiute vestuvių.

Šiaip ir gyvenimo Wilmerdingo lietuvių galiu pranešti, jog čia paskutiniu laiku lietuviai žymiai pradėjo kreiptis prie progreso: ypatingai jaunuomenė linksta prie mokslų, vieni besilavindami technikoje, kiti dailos moksluose. Čia iš tarpo lietuvių jau yra mašinistų, inžinierių ir tt., o kiti dar tik mokinasi. Dar tik 4 mėnesiai kaip pradėjo mokytis ant mašinisto P. Miškinio, o P. Mačionis dar tik vienas mėnuo. Jiedu mokinasi Westinghouse Machine Co. darbiavietėse. Terminas mokslo 3 metai. Abudu muzikantai, priguli prie L. S. kapelijos.

Vietinė Lietuvos Sunų kapelija pagarsėjo čia visoj apylinkai. Pagarsėjo ne vien tarpe lietuvių, bet ir tarp kitataučių. Tai liudija net tankūs užprašimai jų prie darbo sugerų apmokėjimu. Jų yra 19 rimtai išsilavinusių ir 3 mokiniai. Visi jauni vyrai—lietuviai. Liet. Sunų kapelija yra davusi žodį: kad tik apylinkai bus rengiamos prakalbos sušelpimui revoliucijos Lietuvoj, jei tik bus užprašyti, nuvažiuos pagrajyti už dyką. Tokiu budu jie prisideda prie gaivinimo visuomenės jausmų prie tėvyniškumo ir tt.

Prie vertelgystės vilmerdingiečiai—lietuviai nelabai linkę. Yra tik 4 vertelgos: 2 laiko mėsinyčias, 1—valgomų daiktų krautuve ir 1 pooll rooms. Visiems sekasi neblogiausiai. Tas tik negerai, kad jie nė vienas nesigarsinasi į laikraščius taigi lietuviškos rašliavos jie neremia. (Ne su biznio garsinimu remiama rašliava.Red.)

Ant galo turiu priminti, kad šimet čia dar viena draugystė susitvėrė po vardu šv. Jono. Toji draugystė nors yra lietu-

viška, bet su kunu ir dvasia atsidavusi airišių kunigui; tai gi dar neseniai užgimusi, o jau dėl lietuvių yra mirusi.

Cia egzistuoja jau nuo pernai metų politikiškas klubas, vardu Lietuvių Neprigulmingas Kliubas. Kliubas pats dar nieko blogo nė gero nėra nuveikęs. Tiek gero, kad jis proteguoja vietinę lietuvišką kapeliją; užlaiko pasiskaitymui Amerikoje išeinančius lietuviškus laikraščius; prie to kaip veik turės atsakančius kambarius, yra pasirengęs įsteigti knygyną.

Kazys iš Š-ių.

Newark, N. J. *Suvienytų draugysčių ir kuopų atstovų atskaita nuo 7 d. sausio iki 12 liepos, š. m.*

Palangos Juzės dr-tė surinko per balių..... \$12,00
Komitetas per savo susirinkimą paaukavo \$1.50
Surinko M. Ambrozevič. \$10.00
„ A. Stanelis..... \$15.45
„ J. Tamošiūnas.. \$2.70
Paauk. P. Dambrauckas \$2.00
„ Sv. Jurgio dr-tė \$25.00
„ Sv. Traičės dr-tė \$15.00
Tą patį vakarą saleje surinkta..... \$12.34
22 sausio ant prakalbų surinkta Soc. Demokrat. \$17.10
Neprigulmingas Kliubas surinko per balių..... \$10.50
Per tą patį balių J. Vosylius paaukavo.. \$5.00
Surin. M. Ambrozevičius \$6.00
Buvo pagarsinta N.6 „Vienybės“..... \$120.32
19 gegužio teatro visos įeigos..... \$168.39
19 gegužio visos išieigos \$106.00
Atliko pelno nuo teatro \$62.39
Pasiūsta LSDP ir DP \$228.50
Visokios smul. išlaidos \$4.41
Siunčiam Soc. Dem. Part. \$84.39

Visos įeigos \$317.30

Visos išieigos \$317.30

Liepos 5 d. nutarėme siūsti tik vienai partijai Socijaldemokratų \$84.39. Pirmiausia davom per pusę socijaldemokratų ir demokratų partijoms. Prot. sekr. M. Ambrozevičius.

Protestas prieš kun. A. Miluką!

Mūsų žemiau pasirašę, Newarko N. J. suvienytų lietuviškų draugysčių ir kuopų atstovai — komitetas šelpimo Lietuvos, Liepos 5 d. 1906 m. nepaprastam (extra) susirinkime nutarėme protestuoti prieš kun. Antaną Miluką iš Shenandoah, Pa., už tai, kad jisai, Milukas, laikydamas kalbą Newarko užhaigiant seimą „Susiv. Liet. Rymo Kat. Am.“ išniekino draugysčių komitetą, tuomi užgaudamas ir visas draugystes bei kuopas Newarko. Niekino už tai, kad susivienijusios draugystės ir kuopos išvien šelpia pinigais Lietuvos revoliucionierius, kovojančius už laisvę tėvynės, kovojančius priešai caro tyronybės! Dėlto tai kun. A. Milukas apšaukė mus viešai vagimis, latrais ir kitokiais epitetais. Mūsų reikalaujame faktų nuo kn. M., kokiais mūsų esame latrais ir kokiu budu ką pavogėme? Mūsų aukotojams ir visuomenei išduodame atskaitas ir turime paliudinimus, kur aukos yra nusiūsta! Tai gi kun. Milukas yra melagius!

Paskutinės žinios iš Maskolijos parodo, kad jau ir puslaukiniai kazokai nenori aklaikaro klausyti, nes jau atsisako šaudyti į kovojančius už laisvę. O mūsų Milukai, Roppai ir kiti jų dvasiški draugai niekina už laisvę kariaujančius, šelpia juodąją šimtinę, gundo vienus prieš kitus, kad tik ilgiaus palaikyti supuvusį caro sostą! taigi toki dvasiški vadovai yra piktesni ir už žiauriuosius kazokus. Todėl mūsų protestuojame prieš juos, kaip prieš carbernius!

Pasirašome Komitetas:
Prez. Vincas Ambrozevičia,
Vice-prez. Vincas Pranis,
Prot. sekr. M. Ambrozevičia,
Finansų sekr. A. Stanelis,
K. Dominavickas,
Jonas Gaubis.

Scrantono kuopai S.L.A.

Ką Scrantono 30 kuopa S. L. A. mano padaryt su velionio J. Žilinsko leidžiamais ant išlaimėjimo daiktais, ir su surinktais pinigais? Buvo garsinama, kad prieš 10 vasario sugrąžint tikėtus ir pinigus, o da lig šiolei apie tai nebuvo niekur garsinta, ir nežinia, kur pinigai yra. Aš kaip par davėjas tikėtu, varde pirkusiuju, reikalauju nuo 30 kuopos paaiškinimo ir reikalauju, kad pinigai (kuriuos aš prisunčiau) \$2 45, palei pirkusiuju norą būtų perduoti Lietuvos Socijal-demokratų P. Revoliucijos reikalams, nes laikas svarbus.

S.L.A. 49 kuopas Raštininkas
Juozas M. Endziulis
628 Centre str.
Wallingford, Ct.

Mt. Carmel, Pa. Berzelio 29 d. 52 kuopa S. L. A. laikė prakalbas. Kalbėtojai buvo iš kitų miestelių. Birštonas iš Shenandoah kalbėdamas apie S. L. A. ragino visus risti į vienybę. Ona Skučiuotė deklamavo: „Drąsiai visi prie darbo nuverst caro valdžią“. Potam vienas draugas iš Lietuvos, neseniai iš ten pribuvęs kalbėjo apie revoliuciją, ragino šelpti kovojančius už laisvę. Ona Urbanavičiūtė deklamavo „Svajonė caro ir jo tarnų“. Matulaitis iš Plymouth savo kalboj ragino žmones prie mokslo. Toliaus kalbėjo Balčiūnas, vietinis. O. Skučiuotė deklamavo kalinio dainą.

Ona Urbanavičiūtė perėjo per susirinkusius su skrybėle rinkdama aukas. Nedaug tesurinko, nes žmonių buvo nedaug. Gaila, kad nepaprastai susirinkti! (Aukautojų vardai kitoj vietoj. Red.). Prie aukų revoliucijos reikalavus J. Giedraitis pridėjo 3 dol., kurie pas jį buvo nuo 1898 metų likę nuo pakrikusios tuomet „Liet. Sunų“ draugystės. Iš visų surinkom 30 dol.

Iš to išleista: p. Matulaičiui už kelią 5 d.; mergaitėms už deklamacijas 50c.; kreslai 1 dol., — viso \$6 50. Gryno pelno liko \$23.50. Visą skiriam Lietuvos revoliucijos reikalams Socijaldemokratų partijai.

Tik, draugai, nepatingėkim ir kitą kartą rengti prakalbas, tai vis patrauksim ir mūsų miestelio mūsų brolius prie gerų darbų ir prie vienijimosi. — Ištariu ačiu kalbėtojams ir deklamatorėms, teip gi ir motinoms, kurios teip moka auklėti savo vaikus pratindamos prie visuomeniškų darbų.

52 kp. sekr. A. Bagdonas.

Agrariškas klausimas Lietuvoje ir Lietuvos autonomija.

Berzelio 8 d. Peterburge atsisbuvo, kaip rašo „Vil. Žin.“ korespondentas, Peterburge privatiškas lietuvių susirinkimas, kuriame apart žymesnių lietuvių inteligentų dalyvavo Lietuvos atstovai: Lopas, Kubilis, Sabalis, Milvydas ir kun. Jarulaitis.

Susirinkime svarstyta šiuo du klausimu: agrariškas klausimas Lietuvoje ir Lietuvos autonomija.

Po gan ilgų debatų nutarta, kad visi sutinka ant principo žemės ekspropriacijos (atskyrimo) ir kad to klausimo išrišimas visose savo smulkmenose galimas tikrai ant vietų, Lietuvoje, tam tikrose komisijose, sutvarkytose autonomiška Lietuva. Klausimai agrariškas ir autonomijos teip sučiūso, kad vienas be kito negali paeiti pirmyn nė ant vieno žingsnio; kas link to, ar autonomija gali but laukiama Lietuvoje šiais laikais, ar ne, kilo gan aštrus ginčas; vienas iš lietuvių pertikrinėjo, kad Lietuva gali sulaukti autonomijos tikrai ar per visuotiną Rusijos revoliuciją (kas laukiama diena nuo dienos, žiurint į dabarties po-

litišką valstybės stovį) ar per ramią valstybės politikos evoliuciją. Jei sutikti ant pirmo — tai autonomija nebetoli; paečius į atydą gi kita — daug metų prisieis laukti; tatau ir agrariškas klausimas negali eiti greta su autonomijos klausimu, nėra tokiu būdu antrame padėjime agrariškos reformos išrišimas atsitęsęs ant neaprybuoto laiko. Tasai sanprotavimas iššaukė gan aštrų protestą — ir galų gale sutikta ant to, kad Lietuvos atstovai sutinka su principu agrariškos reformos ant nuosavybės pamatų ir tą klausimą formuluoja šitokiu būdu: visa Lietuvos žemė priguli lietuviams, darbo žmonėms (ukininkams); visi žmonės turi tiesą gauti žemę, todėl visi bežemiai gaus žemę, mažazemių ukiai bus padidinti; tam tat darbo žmonių reikalų apdraudimui reikalinga yra izdo, vienuolynu, bažnytinių ir dvarininkų žemės eksproprijacija (atskyrimas); galutinai tą klausimą išriš patįs Lietuvos gyventojai.

Prie Lietuvos autonomijos klausimo priėjus, visiškai nekludyta autonomijos reikalingumo klausimo, nėra jįsai jau tiek subrindo, kad ji kuogeriausiai supranta net liaudis. Patėmijimas, kad pilnos autonomijos kol kas nėra ko laukti, nėra ne kadėtai, ne kitos partijos ir kuopos nėra tam klausimui prielankos. Kal vienok žemės klausimas negali būti išrštas be kokios nors vietinės savyvaldos, ir kad savyvalda butinai reikalinga iš a'zvilgio į visos ateigos gerovę, susirinkimas nutare suformuluoti šį klausimą, jog vietinė savyvalda Lietuvai reikalinga.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“.

Kasos stovis.

Nuo paskutinės atskaitos

gegužės 21 d. užsimokėjo šios kuopos:

Lawrence, Mass	\$8,10
S. Chicago, Ill.	9,60
Glasgow, Eng.	7,92
Wilkes-Barre, Pa.	1,80
Alhambra, Cal.	6,00

Pagal atskaitą N 22 „V. L.“ buvo \$232,08

Viso labo pas mane \$265,50

T. M. D. kasierius,
L. M. Kazunas.

P. S. Kelėtas draugų siūsdami pinigų prašė manęs, kad atsakyčiau per laišką apie gavimą pinigų. Kadangi mes garsiname kiekvieną įėjimą laikraštyje, tai iš ten galės darsižinot apie gavimą pasiųstų pinigų. Rašyti kiekvienam laišką skyrium nėra reikalo. L. M. K.

Nauji rasztai.

Sidabrinis kryželis arba dailydė iš Nazareto. Apysaka iš laikų kankinimo Kristaus. (Prancuziškai parašė) Eugenijus Sae. Vertė J. Laukis. Išleido „Lietuva“. Chicago, Ill. 1906 m. Pustl. 169.

Pasakojimai. Maksim Gorkij. Iš rusų kalbos vertė A. L. is. Išleido „Lietuva“. Chicago, Ill. 1906. Pustl. 103.

Ča telpa žinomo rusų rašytojauš šios didei gražios apysakėlės:

Giesmė apie Sakalą. Nenuodėlis. Makaras Č. dra. Rudėnyj. Dvidešimt šeši ir viena.

Paskutinė banga. Drama 3-oje veiksmuose. Parašė Br. Vargšas. Išleido savo kaštais J. O. Sirvydas. Philadelphia, Pa. Spauda „Kovos“. 1906 m. Pustl. 32. Kaina 10 c.

Originališka šita drama savo formoje kad ir šio-to reikalauja, vienok lošti ji bus nesunki, o labai įdomi ypatingai šino laikų kuomet Lietuvoje gyvuoja revoliucija, iš kurios kelių paveikslų susideda visa šita drama.

„Susitelkimas lietuvių Amerikoje“. Oficiališkas organas

„Žinyčios“. Metai I. N. 1. Birzelis, 1906. Chicago, Ill.

„Žinyčia“ yra tai akcijnė draugija, turinti tikslą — sutraukti visus lietuvius į kruvą, į lietuvišką koloniją Amerikoje, supirkus reikalingus plotus laukų. Ta „draugija“ dabar išleido savo „oficiališką organą“, kadangi mat kiti laikraščiai nenorėjo jos straipsnių garsinti kitaip, kaip tik apmokamų apgarsinimų vietoje.

Draugija prizada lietuvius apšviesti ir busimoj lietuvių valstybėj, zinoma, turės buti mokyklos ir viskas lietuviškai sutaisyta. Bet jos organas dabar nieko bendro su mokslu ir apšvieta neturi, ir jo kalbos ir rašybos biaurumas — tris stuomenis žemiaus stovis už „Saulę“, — iššaukia tik kartų juoką ir apmaudą, ir klausimą: „ar tik ne suvažiotojai, prigavikai“?

Paveikslai.

Petras Arminas. Išleido Petro Armino Draugystė. Philadelphia, Pa.

Ką dabar mainieriai turi daryt.

Jų priderystės por sekantį trejetą metų yra aiškios.

Kaba angliakasiai kietosios ar minkštosios anglies apskričio trokšta kokių pagerinimų ar pakėlimo mokesties, jie tikisi, kad angliakasių unija išreikalas jiems tą. Tad dėlko unija, kada jai ko reikia, negali šauktis prie angliakasių?

Už trejų metų nuo dabar unija ketina vėl pasistengti šį tą išgauti, įgyti didesnę mokestį kietos ir minkštos anglies apskričiuos ir 8 valandų dienų darbą, kur dabar nėra. Unijai reikalinga pašelpa visų mainų darbininkų, kad ji galėtų tą padaryti, ir jei jie visi prie jos prisirašys, tad unija

prizada jiems, kad iškariaus tą.

Didzioma mainierių dabar dirba po kontraktu, kurs tęsis per trejetą metų. Jie žino, kad per tą laiką darbas eis ir jie gaus paskirtą mokestį. Išgavus jiems tiek, unija dabar nori, kad per tuos 3 met is jie prisirengtų/gauti didesnę mokestį. Tas prisirengimas, tai tvirtas augimas unijos, reguliarškas užsimokėjimas į ją ir nuolatinis drutinimas jos, ir tą tik patys mainieriai gal padaryt.

Vienatinė priezastis, dėl kurios operatoriai pakėlė mokesstį, yra ta, kad unija buvo gana tvirta streikuoti arba pagązdinti streiku, per kurį operatoriai daug prakištų. Tai yra vienatinis kelias, kad unija gali — nors išreikalauti, ir dėlto unija turi buti teip tvirta, kad gązdinimas streiku nebutų tuščias. Operatoriai teip pat gerai žinos, kaip patys unijos sąnarijai, ar unija valios vesti streiką, ar ne ir jie nenusileis ir neišklausys mainierių, jei žinos kad angliakasiai negali jų priversti.

Tai jei per trejetą metų, kol dabartinė sutartis nepasibaigs, mainieriai iš visų pajiegu turi stengtis ištraukti kiekvieną į uniją ir žiurėti, kad visi užsimokėtų mėnesines mokestis ir teip sutvirtinti uniją, kaip ji da niekad nebuvo, tada jie galės tikėtis, kad gaus tą, ko jie trokšta. Jei iš kitos pusės, jie apleis uniją, duos jos sąnariams sumazėti ir neužsimokės savo mokesčių, tad po 3 metų jie gali patrotyti viską ką jiems unija buvo iškovojus.

Isz visur.

Maskolijos ministerių užmušėjai, — Sazonov, Sikorskij, Melnikov, Geršuni ir Karpovič — dabar varomi į Nerčinską, Siberijoje. Jie pirma buvo Šliselburgo tvirtėnėj (pas Peterburgą), kurioj valdzia daugiau nelaikys kalinių.

Japonijoje, Nagasaki mieste nuo 27 d. balandžio išėina vienas rusų laikraštis vardu: „Volia“ (valia, laisvė). Nagasaki tai turtingiausias pramoniškas Japonijos miestas ir ten daug yra visokių ateivių, tarp jų ir rusų. Einant kareivius su japonais, čia buvo leidžiamas nedidelis laikraštis rusų suimniam, vadinamas „Japonija ir Rusija“. Tas laikraštis buvo pradžia dabar įsikūrusios „Volia“. Šito laikraščio išleistojas neįieško iš to jokio pelno, tik trokšta padėti Rusijos išliuovavimui. Jis šaukia visus rusus, kuriems rupi laisvės darbas, kad jam padėtų ir sako: „Socijalistai visokių atžalų galėtų dirbti mūsų laikraštelyje, kadangi jo programos, kuris turi mus suvienyti, gali būti išreikštas dviem žodžiais: „Revoliucija ir socijalimas“. („Koeln. Ztg.“)

Vaziuojant nuo Plymouth'o (Anglijoje) į Londoną greitasis traukinys, kuriame važiavo daug svetimžemiečių, nušoko nuo štangų ir tapo užmušta 27 ypatos ir daug sužeista. Tarpe nelaimingųjų daugiausia yra amerikiečių. Visi didžturčiai.

Maskvoje iš kalėjimo ligonbučio tapo pavogstas politikos nusikaltėlis tokiu budu. Mergina Perkovskintė atėjo su kašė kalinių drabužių paimti. Niekam nematant įsidedo į kašė kalinį Perfonenką ir išsinešė, kaip drabužius. Kalinys pabėgo, o Perkovskintė su jos broliu, tik-ką paleistu iš kalėjimo, areštavo. Ją kaltina, kad išnešė areštantą vienrankinėje kašėje...

Liepos 4 d. Vokietijos sosto įpėdinio pati pagimdė sunų. Tuojaus prieš rumus arteleros baterija davė 101 šūvį iš armotos, tuo mat apkrikštijo tik-ką gimusių žmonių prispau dėją. Jau seniai buvo skelbiama, kad gimus dukteriai bus

išmušta 72 šūviai, gimusgi sunui — 101 šūvis... Moteriškai jai lyčiai, mat, paskirta 29-iais šūviais mažiau, negu vyriškai jai lyčiai...

Berline yra steigiamas socijalistų mokykla, kurioje išguldinės publikai ekonomija, socijalizmą, tiesas, istoriją, filiozofiją, literatūrą, gamtos mokslus ir bus debatų bandymai, t. y. lavinsis kalbėt, diskutuot.

Per penkerius metus, nuo 1899—1903, Vokietijoje buvo 1,242 darbininkų streikai; 1904 m. buvo 1,870 streikų ir 120 darbo persitraukimų (lock-outs); 1905 buvo 2,403 streikai ir 254 darbo persitraukimai. Teip tai smarkiai dauginosi streikai Vokietijoje.

Stockholme, Švedijoje, „Žmonių namuose“, nuo balandžio 23 d. iki gegužės 8 d. — visą savaitę tęsėsi rusų socijaldemokratų kongresas. 140 delegatų susivaziavo iš visos Rusijos ir nuo visų socijalistiškų partijų.

Rusų laikraščiai praneša įdomią žinią, kad atvažiavę į Moskvą keli Damos atstovai paleido paskalas, buk kairieji (t. y. socijalistai ir radikalai) Damos atstovai buvo surengę pasikėsinimą ant Damos pirmininko Muromcevo'o ir buk tas pasikėsinimas savu laiku buvo perspėtas.

Baltstogėje, kelios savaitės atgal tapo užmuštas policieisteris Derkačevas. Metė kaltę ant socijalistų. O užmušėjas buvo policistas, kurį jau sugavo. Praneša, kad Derkačevas buvo geras žmogus ir visų mylimas. Taigi spėja, kad jį užmušė su žinia rusų „patrijotų“ arba „juodašimčių“, kad pasikui turėtų progą sukūršinti vi suomenę prieš socijalistus ir žydus.

Hamburge sudegė šv. Mikolo bažnyčia, viena iš garsiausių ir seniausių Europoje protestantų bažnyčia pastatyta 1762 m. Prie tam sudegė 20 žmonių ir daug namų ir teipgi bažnyčia baptistų.

Prancuzijos atstovų butas ir senatas priėmė įstatymą, kad viena diena į savaitę butų priverstinai švenčiama. Tas įstatymas prašalys nedėlios darbą, ikšiol praktikuojamą. Ir da katalikai sako, kad prancuzų valdzia bedieviška, tuo tarpu, kada ji įgyvendina bažnyčios priskymą: „Šventą dieną švėsk“.

Varšavos kareivių viršininkas paskyrė 100 rublių dovanų už kiekvieną suimtąjį gyvą politikos nusikaltėlį ir 50 rublių už kiekvieną užmuštąjį. — Greitai gal jam pritrukti izde pinigų...

Saloniknose, Macedonijoje, 21 valstietis tapo nubaustas mirtim, o 14 paliuosuota. Jie visi kaltinami buvo už užmušimą 23 turkų pereiniais metais.

1 d. gegužės Paryžiuje daug ypatų valdzia areštavo už streikus, teip už sumišimus surašinėjant bažnyčių turtus. Dabar visiems tiems nusikaltėliams duota amnestija.

Transvaaliuje (Afrikoje) eina gandas, kad negrai, provin cijoje Rand, rengiasi sukilti 17 d. liepos ir išžudyti visus baltuosius kolionistus.

Nuo 1 d. sausio iki liepos mėn., pagal apskaitymą dienraščio „Strana“, Maskolių valdzia išsiuntė į Sibirą 37 tūkstančius ypatų.

Prakalbos.

Scranton, Pa. Nedėlios vakare 22 liepos bus prakalbos salėje Auditorium Providenče.

AUKOS.

Revoliucijos reikalams.

Mt. Carmel, Pa. Per prakalbas 52 kp. S.L.A. berzelio 29 d. aukavo šie: J. Navakackas, V. Paškevičius, A. Ambrzevičius, A. Navakuckas, P. Birštonas, J. Banis, V. Bagdonienė, V. Skučas, J. Burauckas po 1 dol.; J. Lanauckas 4 dol.; M. Matulis, V. Urbanavičius, J. Mileris, F. Balčiunas, A. Urbanavičienė, M. Skučienė, J. Kišienė, J. Tukonis po 25 c.; J. Vačiulionis, K. Tamuliunas, J. Striupinskas, O. Skučiutė, O. Miliukevičienė, T. Urbanavičius, M. Mileris po 50 c.; J. Mockaitienė 2 dol.; B. Tamuliunienė 25 c. Atsiųsta „V.L.“ redak. \$23,50 Buvo \$65,60

Viso labo yra \$89,10

Aukos surinktos Newarke, N. J. (Priduotos viet. Rev. Š. Kom.) Per M. Ambrozevyčių:

A. Labutis, M. Amrozevyčia, A. Asevičius, J. Vosylis, A. Dapkunas, A. Pašek po 1 dol.; A. Vilkelis, F. Daukšis, J. Dambrauckas, P. Andriušniunienė Jan. Jablonski, J. Jablonski, B. Krivickas po 50c.; J. Tamulevičius, P. Guizauckas K. Galinaitis K. Nowak, W. Kubylinski, J. Nalepinski, S. Bulsiewicz, F. Gorski, S. Sewek po 25 c. Nuo J. M. firmos darbininkų(?) \$4,25

Sykiu \$16,00

Per Ant. Stanelį:

A. Stanelis 5 dol.; V. Senkus 2 dol.; M. Stanelis, P. Stanelis, F. Žydziunas, J. Prancėvyčia po 1 dol.; J. Kemezis, J. Vaitkevičia, A. Kairušis po 50 c.; J. Karaškevičia, A. Juozupaitis, A. Garkauckas, V. Mačiulskis, K. Martinaitis, K. Tomkus, J. Plikaitis, J. Tamošiunas, A. Stanislovaitis po 25 c.; K. Klukinskis 35 c. Trisėsudėjo 35c. Sykiu \$15,45.

Lietuviu tauta senoveje ir szilandien.

Parašė J. Šliupas M. D.

TOMAS ANTRAS

(Tąsa.)

kapitulose įvairių katedrų Lenkijos ir Lietuvos. Po globa tos lenkų akademijos stovėjo ir pirmosios mokslinės Lietuvos po apsikrikštyjimo lietuvių. Ten mokėsi kunigai, iš ten parėjo ir mokintojai net dēi Lietuvos. „Po įvedimo Lietuvoje krikščioniškos religijos, radosi tame krašte keletas katedrų ir miestų su Magdeburgo tiešomis. Prie tų katedrų, k. a. Vilniuje, įsteigtos tapo mokslinės. Teip pat Trakuose ir kitose vietose atsirado miestinės mokslavietės. Į tas mokslines parkvietė ant mokintojų mokintinius akademijos Krokuvos. Vilniuje buvo net per nekuri laiką 16-tame šimtmetyje mokslinė tiesų, užlaikoma per Roizijų, Rotundą Milėzijų ir kitus“ (Lukoševyčius).

Daugiausiai mokslinių tuomi laiku buvo Lenkijoje ir Prusuose. Tarp augštesniųjų mokslinių anoje gadynėje buvo mokslinės Pultuske, Poznaniuje (Liubranskio), Lvove, Elbingoje, Toruniuje, Gedanoje¹⁾. Mažiausgi buvo mokslavietės D. K. Lietuvos. „Apart mokslinių, esančių prie klioštočių, bažnyčių ir katedrų, įsigauna teip-gi toje gadynėje didesniuose miestuose mokslinės, prigulinčios nuo akademijos Krokuvės, vadinamos *akademiškomis kolionijomis*. Tai yra vilutinės mokslinės, apsidintos per Krokuvės akademikus, kurie buvo pasiekę nors bent žemiausią akademišką laipsnį bakalauro (*baccalaureatus*)“ (Kuliczkowski, p. 28).

Kolionija Krokuvės akademijos Pultuske yra viena iš seniausiųjų Akademikų mokslinė čion regisi įsteigė vyskupas Plocko, Povilas Giżyckis, įsteigtojas kolegijato Pultuske, aplink 1449 m.

b. ŽEMAITIJA.

„Žemaičiai pirmą sykį biskelį pramoko tapę katalikais: mokslas vienok tas gana mažas tebuvo, nes per apskritą 15-tąjį amžių vos kiek-tiek pažino daigtus tikėjimo katalikų“. „Žemaičių pirmaisiais mokintojais buvo kunigai Lenkai, nei žemaitiškai nei lietuviškai moką“ (Valančauskas).

„Dėl klausymo rods klausė žmonės pamokslų (lenkiškųjų kunigų), bet ką krikštytiesi, nei biszkelio nenorėjo; nes jiems rodėsi, 1) jog apsikrikštyję prazurgos arba nustos liuosumo ir turės vergauti; 2) jog naujo tikėjimo kunigai prives juos pamesti savo kalbą, o lieps mokintiesi vokiškai ar lenkiškai; 3) jog reiks jiems išsivadėjus senų prabočių papročių, sekti pagudimus svetimų žemių; 4) jog moteriškosios negalės dėvėti baltų nometų ir skepetų, nė bedarytiesi drobe pačių austa, bet viską turės pirkti nuo vokiečių. Ko viso buvo datyrę verčiami į katalikų tikėjimą per kryžiokus“ (Valančauskas).

Teip ir iš tikro įvyko. Jau pats Vytautas ėmė vyskupams žemaičių užrašinėti netik turtus, žemes, bet ir kaimus su žmonėmis. Kad žemaičiai 1418 m. pakėle pamišimą baisiame įnirtime kunigus pampino, bažnyčias bjauriojo ar degino, tada

1) Kad hochmeisteriaujant Prusuose Povilui v. Russdorf (1422-1441) mokslinės Gedanoje tapo įsteigtos, tame hochmeisteris žinoma buvo labai hokaltas!

Vytautas nusiuntė į Žemaitiją kariumenę, kuri apmalšė maištą. „Paskiaus did. kunigaikščiui liepiant, įrėdytas tapo sudas, katras 60 pačių smurčių vadovų pakardino arba nukirsdino“ (Valanč). Už tai, kad didžiunai buvo gelbėję kareiviams, tai, kariumenei atsitraukus, ukininkai įpykinti, skaitydami juos už neprietelius tėviškų dievų ir artojų, apie Raseinius, Varnius ir Rietavą „smurtai kibo į didžiunus, ketindami butinai juos išnovyti. . . . Apstų buriai artojų po visas puses begiodami, gaudė, pampino ir teriojo didžiunus, butus jų degino, turtus godingai grobstė. Kiti nuėję į Prusus ir Kuisą suokė artojus, kad lygia dalimi išnaikinę savo vyresnybę liuosai gyventų. Išgirdę apie tas nelaimes kunigaikštis Vytautas, greitai iš Trakų į Žemaičius atbruzdėjo, o dar smarkiaus ne kaip pirma kaltuosius įgrobęs, apent sumišimą nustabdė“ (Valančauskas).

Kaip augščiaus sakyta, pirmieji katalikų kunigai nemokėję lietuviškos kalbos, už tai jų mokymas nekoks turėjo būti. „Vyskupai išskirdami mokslus bernelius, vienus laikė pas savę, šėrė juos, darė ir mokė daigtų kunigams reikalingų; kitus pavedę turtingiems klebonams, liepė mokinti theologijos, o kiek-tiek pramokusius. . . . šventė į kunigus. Ilgainiui vyskupams įkyrėjo kartu valdymierais vyskupystės ir mokintojais būti: klebonai teip gi pradėjo raukytiesi, jog turi penėi ir mokinti jaunikačius be jokio užmokesnio; todėl vyskupas Motiejus II (lenkas iš Topolio), 1469 m. įsteigė Varniuose mokslinčėlę, kurioje patalpino jaunikačius ketančius kunigais būti, o jų mokintoju padarė kanakokį kunigą Mikolą. Tokia eile iššvėsti jauni kunigai maž ką patys temokėdami, nedaug tegalėjo plačios kunigaikštystės apšviesti“ (Valančauskas). O Medininkų vyskupystė 15-tame amžiuje turėjo jau bažnyčių 18, filiją 1, altarijų 2!!!

„Žemaičiai pradžioje penkioliktojo amžiaus į Kristų įtikėję, lyg galo to amžiaus, butinai nepametė savo stabmeldiškų arba pagoniškų papročių. Nes-gi per nenorą tapę katalikais, vos nesganduodami vyresnybės, tevaikščiojo į bažnyčią ir krikščioniškai tesielgė; o vyresnybei nematant, tuojaus kurė savotiškai ugnį šventą. Už vis pamarėje ilgai Žemaičiai stabmeldžiais tebebuvo; nes visame krašte nė vienos dar nebuvo bažnyčios. Pirmuosius toje pusėje namus dievo, 1551 m., įsteigė Žemaičių vyskupai Mosiedyje. Žemaičiai ir maž tenumanydami mokslą katalikų, kaip sako Muensteris (Cosmographia Universa Muensteri. Basileae 1559 an. De Samogitia): elgėsi padoriai, savo namiškius valgius tevalgė, vandenį tegerė, vos kuomet-ne-kuomet alų su midumi teplempė, o vyną lyg 1559 m. nė zinote nežinojo“ (Valančauskas).

Juk ir patys vadovai bažnyčios ne kas-zin kaip gražų davė paveikslą; ana vyskupas Baltras I (iš Pultusko), pusėje 15-to amžiaus, „per savo nelabumą daugiaus žmones papiktino, ne kaip ko gero pamokė. Įpykinti žemaičiai buk ketinę jį užmušti, bet pasergėtas nuo dievobaimingų žmonių, išpruko iš vyskupystės ir daugiaus į žemaičius nebrįžo“ (Valančauskas). Teip-gi Baltras II Svirėnkavyčius, 1472-1484 m. vyskupas Žemaitijoje, negirtiną atmintį paliko; „senovės raštiniškai pasakoja, tą vyskupą buvus dideliai linksmu, gebėjus tankiai svečius kviesti, o vyskupystės nedaug tevezėjus“ (Valančauskas). Tiktai Martynas III (?-1514m.) pirmas liepė kelelui kunigų, katedros bažnyčioje kas dieną giedoti kunigiškus poterius ir giedotojams algą mokėjo pats.

c. PRUSIJA.

Isteigimas akademijos Kelmėje visai neįvykė. Tą dalyką papainiojo beperstoginės karės zokono tai su Lietuva, tai su Lenkija, tai pagaliaus su gyventojais Prusais. Ant galo po sątaikos Torunijoje 1462 m. atverta čion tapo paprasta augštesnėji mokslainė, be fakulteto. Toji mokslainė pastojo kolonija Krokuvishės akademijos viduryje 18-tojo šimtmečio. Pirmais tos mokslainės profesoriais buvo iš Utrechto pargabenti kn. Jonas Westerwaldt ir Jonas Čewerth. Kelmės miestas mokintojams augštesnės makslainės 1472 m. pavedė ant 30 metų palivarką Gogolin, teip gi davė mokintojams 3 namus dėl gyvenimo, davė valę pirkti namus, daržus ir laukus ir amžinai atidavė 3 altorius parapijos bažnyčiai. Tas ir kitas miesto dovanas patvirtino vysk. Vincas Golavskis, vadinamas Kielbasa, 1473 m. Miestas vėl 1480 m. dovanojo mokslainei palivarkus Gogolin ir Šerbernaki (Steinweg) dėl užlaikymo įrėdnės ir neapmokamų iktuolai mokintojų, pavedė teip gi žuklavimą dalyje Vyslos, prigulinčioje miestui. Už tai profesoriai turėjo mokėti kasmet nuomo 2 grivini per 30 metų, o po tam laikui turės mokėti 4 grivinas. Tuodu dvaru atvalnintu tapo nuo baudžiamų, b-t medžiojimą sau palaikė; parduoti jų teip gi nepavelyjo. Vyskupas gi dovanojo maluną Žakių.

Toruniaus mieste gimė 19 d. vasario (pagal senovišką stilių) 1473 m. ir ten mokėsi Mikalojus Kopernikas (jo motina buvo iš namų Watzelrode). 1491 m. užsirašė į mokintinius Krokuvos universiteto ant kalbos lotynų ir philozophijos, teip gi tobulindamasi matematikoje ir astronomijoje. 1494 m. iš čion vyko pas savo avyną Lukošių Watzelrodę, Varmijos vyskupą. 1496 m. iškeliavo į Bolognos universitetą klausytiesi kanoniškų provų, bet užsiiminėjo astronomija, ypačiai po vada prof Dominiko Marijos Novaros. 1497 m. jis tapo paskirtas kanoniku Frauenburgo. 1500 m. vyko į Romą, kur laikė pranešimus apie astronomiją. Vėliaus Paduoje mokėsi medicinos mokslą. 1503 m. Ferraroje įgijo vainiką daktaro kanoniškų tiesų. 1506 m. grįžo namon, pabuvęs Krokuvoje gyveno Heilsburge, o nuo 1512 m. persikraustė į Frauenburgą. Apie jo pažvalgas rupinosi kardinolas Schonberg, astronomai Schoner ir Werner, kuriuodu net išsiuntė savo vardan Jurgį Joakimą v. Lauchen ant persiliudyjimų ant vietos, kurs nuo 1539 m. per du metu subuvo pas Koperniką ir surašęs jo pažvalgas jau 1540 m. Gedanoje apgarsino spaudoje. Prieš myrį (+24 d. gegužio 1543 m.) išėjo jo paties veikalas: „Nicolaus Copernici Torinensis De revolutionibus orbium coelestium, Libri VI (Nuernberg, 1543)“. Kopernikui mės kalti už mūsų pažvalgas apie saulieų sistemą, ir garsus Galilei, Kepler, Newton save laikė už mokintinius Koperniko, o savo sistemas už papildymą anojo teorijos.

d. LATVIJA.

Čion visatinas pamaldūmas anos gadynės apsireiškė už mušėjystose pagonų, persekiojimuose žydų, įtikėjimuose į stebuklus ir prietarus, kankinimuose savęs ir tt. „Paprasčiausiu ir mylimiausiu įrankiu (dėl įsiveržimo į dangų), ir katrą kunigija teip gi vis labiausiai privelyjo, buvo dovanos ir užrašai dėl bažnyčių, klostorių ir malonės įrėdinių, kurios tokiu budu perėjo į prasimanymą didelių turtų ir butų dar didesnius įgyjusios, jeigu laikas nuo laiko plėšimai susiedų nebutų pustyje šaly, nudeginę bažnyčias bei klostorius. Rygos mieste visados buvo tik tai du. jau pirmojo Alberto įsteigtu zokoninkų klostoriu;

naujam žemės įgyjimui per mirusią ranką miestas priešgyniavo su energija ir pasekme. Mynyškų klostoriai yra 4 minavojami: klostorius Marijos Magdališkės, kurį tur-but riterija buvo įsteigusi, ir į kurį teip gi ypatingai priiminėjamos buvo ponų dukters; klostorius giedančiųjų moterių; klostorius Bėgunių, tam tikrų pusmynyškių, kurios neturėjo jokios stragios regulos ir pas kurias galėjo ant pensijos nusiduoti netikusios dukters iš gerųjų namų miesto; ant galo klostorius Pilkujų Seserų, kurios užsiiminėjo mokymu jaunuomenės. Malonės įrėdinių miestas turėjo 14-tame ir 15-tame amžiuose biednujų namą St. Juergensburg, konventą prie šv. dva-ės ir du lignonbučiu. Visos tos įrėdnės stovėjo po kunigiška priežiura ir glamonėjimu ir, rodos, kaip klostoriai, pastojo turtingomis iš duosnumo gyvųjų, dar daugiau per užrašus mirstančiųjų. Yra užsilikęs testamentas Bertholdo iš Koknėsės, kuris buvo paskyręs netik kožnai bažnyčiai ir kožnam klostoriui Rygoje pažymias sumas, bet ir kožnam zokoninkui skyrimai, kožnai minyškai skyrimai maloningą dovaną, ir kožnai biedniokų įrėdnei po legatą; kuris toliaus naują vikariją ir naują aukurą įsteigė ir dėl apmokėjimo pamokslininko buvo paskyręs 150 markių, kuomet jis dėl pabudavojimo miestinio muo, kuris butų jo tėviškam miestui turėjęs tik tai 5 markes. Tokių dovanų įsteigimų ir legatų dėl bažnyčių ir kunigų buvo labai daug. Visai originališku išsirodo testamentas paguodoto vyro Rygoje, Konrado Fiš, kuris savo testamente, padarytame 1425 m., paliepia: už 100 markių, kurias jis ant to paskyrė, turį buti padarytas geras zmogus, labiausiai tikėtų kunigas, kuris dėl išganymo dušios testatoriaus paties bei jo moters turėtų keliauti prie šventojo grabo į Jeruzolimą. Šitasai Fiš, mat, norėjo triusą bei prakaitą apmokėtojo keleivio, kuris ažuot jo paties turėjo traukti į Jeruzolimą, paduoti į rokundą už savo paties dušios išganymą mielamjam dievui“ (Rutenberg).

Rygos miestas pradžioje 15-to amžiaus šį bei tą darė jam dėl vigadumo ir priimnumo gyvenimo. Rinka bei keletas ulčių 1410-1420 m. tapo išgrįstos, miestinė aptieka įrengta, miesto chirurgas apmokamas buvo, pirmas bokšte dziegorius reguliavojo laiką; skerdnamis, mėsos kromai, pirtis ir tt. tapo pabudavoti, o Buursprakė rupinosi apie vaiskumą bei sveikatumą miesto.

„Gyventojai Rygos pažino jau 14-tame šimtmeteje, ko daugelis žmonių daugelyje šalių Europos dabar dar, rodosi nežino: kad valnesnė ir augštesnė apšvieta tik galima butų, kada mokslainę atimtum nuo priežiuros ir vados kunigijos. Kuomet viena mokslainė skersėiteje katedros stovėjo po priežiura katedrinės kapitulos, miestas jau 1390 m. buvo antrą mokslainę įsteigęs prie Petrinės bažnyčios, kurią prižiūrėjo Duma miesto. To dėlei kalėdrinė kapitula skundėsi popiežiui ir gavo nuo Bonifaco IX 3 d. spalio 1391 m. bulę, kuri anai suteikė tiesą patronato ant naujosios mokslainės. Vienok miestas dabar atlaikė savo tiesą ir teip gi vėl 60 metų vėliaus, kada po suderybų Kircholme 1452 m. mokslainė vėl turėjo buti perduota katedros kapitulai, ir tokiu budu parengė gruntą dėl priemimo reformacijos, kuri Rygoje rado greitą priemimą ir skubrą praplatinimą.—Pusėtinai tolygiuose prietikiuose, (Toliaus bus).

Juokų ir satyros mėnesinis laikraštis „Dilgėlės“ išeis netrukus; tik da reikia keikių prenumeratorių, tai užrašykite už visus metus! Dilgėlės kaštuoja 1 dol. metams (atskiras numeris 10 c.) Adrisas: Dilgėlės, 412 Siegel str., Philadelphia, Pa.

Pranešimas visuomenei.

Šiuomi pranešame visuomenei, kad mes Draugystė Petro Armino Philadelphiaje, matydami, kad daugelis mūsų tautiečių norėjo turėti savo name paveikslą Didžiojo Liet. raštininko P. Armino, ale žinoma, niekur nebuvo galima gauti, už tai mes pasirūpinome ir jau turime paveikslus gatavus.

Paveikslų didumas 19x24 coliai norėdami ko-daugiausiai praplatinti tarpe tautiečių, nutarėme pardavinėti už visai mažą prekę tiktai po 15 centų. Prekėjei, redystės ir kiekvienas, kuris ims nemažiau, kaip 25 paveikslus gaus už pusę prekės. Todėl norintieji gauti tų paveikslų, atsišaukite ant šio adriso:

Draugystė P. Armino
Sėkr. Ant. Jasulys,
943 S. 2nd str.
Philadelphia, Pa.

Susirinkimai.

Brooklyn, N. Y. 38 kuopa S.L.A. turės ekstra susirinkimą 22 d. liepos, 2 val. po pietų, svetasnėj 73 Grad str. Visi sąnariai ir sąnarės teiksitis pributi, teipgi atsiveskit ir naujų prisirašyt.

Sėkr. A. Lesniauckas.

GRAMATIKA angliškos kalbos.

su ištarimu kiekvieno žodžio lėtuviškai — sekančiai: book (buk), knyga, ice (ai-), ledas ir t. t.

Knyga apdaryta, 174 puslapiai su prisiantimu \$1.25.

Pinigus geriausia yra prisijusti per „Postal Money Order“, ant adriso:

P. MIKOLAINIS,
P. O. Box 15, Station, D.,
New York City.

Pajieszkojimai.

Pajieskau savo švogerio Antano Urbono iš Kauno gub., Vilkmergės pav., Ragovos valsčiaus parapijos Vadoklių kaimo Kotronų, pereitą žiemą buvo Philadelphiaj, po N 3264 E. Edgement str., o dabar nežinau kur jis yra. Jis, ar kas kitas teiktės duoti žinę ant adreso:

Kazimieras Stankevičia,
808 S. Paca str.,
Baltimore, Md.

Pajieskau savo pusbrolio Antano Keidošaus, Suvalkų gub., Senapilės pav., gmino ir kaimo Šitckų, 24 metai kaip Amerikoj. Pirmiaus gyvena Pensylvanijoje. Turiu labai svarbų reikalą, meldžiu atsišaukti ant adreso:

Elzbieta Keidošintė,
P. O. B. X 432
Cullinsville, Ill.

Pajieskom lietuviško gero kunigo kuris yra be vietos tegul atsišaukia ant šito adriso:

A. Gzimielius,
108 Pine str.
Bridgeport, Conn.

Pajieskau savo pusbrolių Juozo, Antano ir Vinco Jasaičių, Suvalkų gub., Vilkaviškio pav., Pajavonio parapijos, kaimo Kunigiškių. Turiu svarbų reikalą. Meldžiu atsišaukti ant šio adriso:

G. Stalgys, 437 S. Paca str.,
Baltimore, Md.

Puota šokimo bus visiem!

Lietuviai ir lietuvaitės, seni ir jauni, reikite si į puotą (pikniką) kurią parengė, Draugystė D. džio Lietuvos Kunigaikščio Gedinino, Meriden, Conn. 29 d. Liepos, ant Šiutin Park, puota prasidės 10 valandą ryte, kviečia visus lietuvius kaip vietinius teip ir iš aplinkinių, k. t. New Britain, Waterbury, New Haven, ir Wallingford. Svečiai bus laukiami, ant trukių stoties (dypo). Meiltingai kviečia Komitetas.

TEISINIMASIS DEL GERAMO.

Prieši sudžią pastatytas žmogus kaltinamas už pakėlimą lermo karčiameje. Sudžia klausia, kam jis lankosi anksti tokiose vietose, tas žmogus atsako, kad jis jaučiasi kokį sunkumą vidurių, nežinant priežasčių. Kaip greitai jis išgeria porą stiklų tai gali dirbti. Sudžia velija jam pasiteirauti pas gerą daktarą, bet mes rekomenduojame pamėginti Trinerio Amerikoniską Elixirą Kartausiaus Vyno, kurs gerai sutaiso trynimo organus į gerą padėjimą. Vartojant pagal patarimą pataisys trynimo organus ir išcystys kraują ir padarys stiprius nervus. Ypatin-gai šiame karštame vasaros mete nėra geresnės gyduolės ant svielo, kuri galėtų lygintis su Trinerio A-

merikoniskū Elikysru Kartausiau Vyno. Geriausia gyduolė nuo karš-čio.

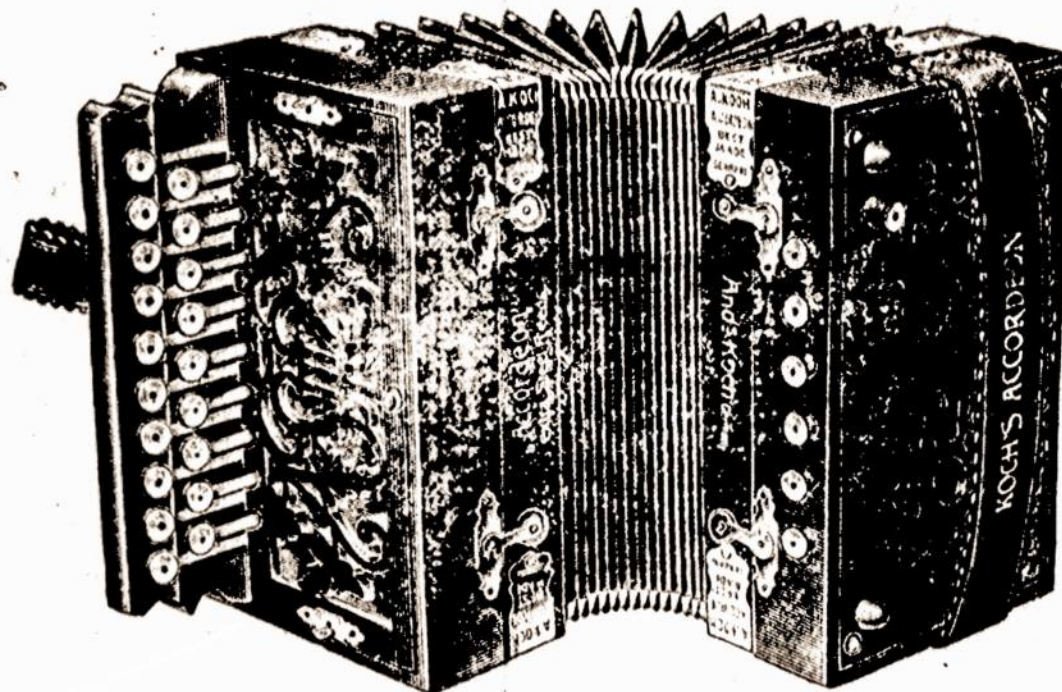
Gaunamas visose aptiekose arba pas pabrėką, Joseph Triner, 799 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Tik pora dolerių

kaštuoja pas mus greitas nuvažiavimas į krajų, ant geriausių pasažierinių laivų prie mažo patarnavimo. Važiuoja nuo 7-9 dienų. Važiuoja į Hamburg, Bremen, Rotterdam ir Antverpen kas antra diena ant permainos. Apsiejimas broliškas. Užtikrinam gerumą. Niekas neturi daugiau kaštų Pamėgink ir parašyk laišką, o artymesnes žinias tuojaus atsiųsime. *Immigrant Labor Exchange Inc. 2 Carlise st., New York, N. Y.*

UŽ DYKA DEL VISU.

Jei neturite mūsų naujo no. didžiausio lietuviško katalogo visokių tavarų, prašom mums pranešt ir katalogas tuojaus jums bus prisiųstas dykai.

No. M101. Vieniška Armonika.

Geriausio ir garsiausio išdarbio armonika, labai puikiai išgrožinta, mahogany medžio, šikšnuotos dumplės su mi-inginiais aptaisais, 19 perlo raktų, 4 eilės balsų, 6 basai. Prekė tiktai \$3 75.

M12. Barzdos skutimos prietaisa.

Labai gera Amerikoniska britva, geriausios su uros diržas ir galastavas su raukule šmotelis geriausio kvėpiančio mūlo, tvirtas ir puikus šerių šepetys dėl plaukų atkeriojo nikelivotoje skrynelėje, gražus puodžiukas, karališka magnezija ir francuziški kvėpalai. Viskas sudėta į labai puikią šikšnuotą skrynelę su kabiais. Tie vii dalykai kitur parsiduoda už \$10 00, bet mūsų prekė tiktai \$2 95.

Mes pardudom visokius tavarus ir pristanciam į visus kraštus pasaulės ką kas reikalanja. Išmatuom visokius pinigų ir išsiunciam pinigų į visus kraštus svielo labai pigiai ir greitai. Kupcziai ir agentai gali per mūsų firmą gauti visokius tavarus pigiau kaip laz magaznų (wholesale). Pinigus siųskite per Money Order sz paczto arba ex-reso. Galima eijsti popierinius pinigus ir mažias kaip doleriu paczto mizėmis po du centu registravotoje gromatoje.

COSMOPOLITAN TRADING COMPANY, Dept. 3,
218 Fulton st., New York City, U. S. A.